

Sygn. akt I CSK 165/22

POSTANOWIENIE

Dnia 2 czerwca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Janiszewska

w sprawie z wniosku J. W.
z udziałem I. W.-T., D. T., B. P., C. K., A. Ł., R. S., B. K., M. K. i B. C.
o rozgraniczenie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 2 czerwca 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestników C. K. i B. C.
od postanowienia Sądu Okręgowego w T.
z dnia 20 listopada 2020 r., sygn. akt I Ca [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Uczestnicy B. C. i C. K. wnieśli skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w T., którym uwzględniono apelację wnioskodawcy J. W. w sprawie o rozgraniczenie, toczącej się z udziałem skarżących oraz szeregu innych osób. Wnioskodawca wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej – o jej oddalenie i zasądzenie od skarżących kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna to nadzwyczajny środek zaskarżenia o celu przede wszystkim publicznoprawnym. Celem tym jest zapewnienie jednolitości orzecznictwa oraz spójności i prawidłowości wykładni prawa. Realizacji powyższej

funkcji służy uregulowana w art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. instytucja przedsądu. Stosownie do ww. przepisów Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Podejmowanie odrębnej decyzji w przedmiocie przyjęcia skargi do rozpoznania ma również na celu realizację zasady szybkości postępowania oraz pozwala zaakcentować wysoce sformalizowany charakter postępowania przed Sądem Najwyższym, o czym świadczą określone wymagania konstrukcyjne skargi kasacyjnej.

Jako przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazali występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, które zostało ujęte w pytaniu: „jakie czynniki składają się na normatywne granice hierarchicznie uregulowanych kryteriów rozgraniczenia w sytuacji, gdy należy zbadać zasiedzenie obszaru pasa granicznego, tj. czy możliwe jest ustalenie stanu prawnego nieruchomości – bez konieczności odwoływania się do przesłanki ostatniego spokojnego stanu posiadania – gdy zachodzą wątpliwości co do przedmiotu zasiedzenia”. Uczestnicy podnieśli też, że konieczne jest ustalenie relacji zakresów znaczeniowych pojęć „posiadania samoistnego” jako przesłanki zasiedzenia oraz „spokojnego posiadania” jako kryterium rozgraniczenia.

Należy przypomnieć, że Sąd drugiej instancji ocenił, iż uczestnicy nie nabyli w drodze zasiedzenia spornej części gruntu, gdyż nie wykazano, by byli jego posiadaczami samoistnymi przez odpowiednio długi okres (zob. s. 18-21 uzasadnienia postanowienia Sądu Okręgowego). Jednocześnie przyjęto, że w sprawie możliwe jest ustalenie stanu prawnego nieruchomości i przebiegu granicy w sposób wynikający z mapy ewidencji gruntów; z tej natomiast przyczyny uwzględniono w zasadniczej części apelację wnioskodawcy.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem orzecznictwa przywołanie przyczyny kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga poprawnego zidentyfikowania problemu, w tym odniesienia go do konkretnych przepisów. Konieczne jest także przedstawienie argumentów prowadzących do rozbieżnych ocen danego

zagadnienia (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01). Podniesiony problem musi również charakteryzować się nowością; zagadnienie, które było już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, co do zasady traci ten walor (postanowienie Sądu Najwyższego z 19 marca 2012 r., II PK 294/11). Istotność problemu prawnego wyraża się natomiast w tym, że ma on znaczenie precedensowe dla rozstrzygania podobnych spraw lub rozwoju jurysprudencji (postanowienie Sądu Najwyższego z 23 marca 2012 r., I CSK 496/11). Obowiązkiem wnoszącego skargę jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14).

Tylko we wskazanych wyżej okolicznościach może być realizowana publicznoprawna funkcja skargi kasacyjnej. Jednocześnie przedstawiony Sądowi Najwyższemu problem musi mieć konkretny związek z rozstrzygnięciem danej sprawy, to jest z zarzutami skargi oraz podstawą prawną i faktyczną zaskarżonego wyroku (postanowienie Sądu Najwyższego z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13). Przyjęcie skargi do rozpoznania ma bowiem na celu zarówno realizację interesu publicznego, jak i ochronę praw prywatnych. Zagadnienie prawne powinno mieć zatem taki wymiar problemowy, aby udzielona przez Sąd odpowiedź miała znaczenie dla rozstrzygnięcia o zasadności skargi kasacyjnej wniesionej w sprawie, w której zostało zadane, a jednocześnie – dzięki uniwersalnemu ujęciu – odpowiedź ta uzyskiwała walor aplikacyjny w rozstrzyganiu innych spraw. Oznacza to, że do sformułowania zagadnienia prawnego konieczne jest wydobycie z okoliczności faktycznych sprawy elementów charakterystycznych dla określonej grupy lub kategorii przypadków, a następnie generalizacja ich cech konstrukcyjnych, które będą stanowiły ośnowę analizy prawnej; dzięki temu odpowiedź na zagadnienie prawne, nie tracąc więzi z rozpoznawaną sprawą, może służyć ocenie problemów jurydycznych występujących w innych sprawach.

Wywód zawarty w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania prowadzi do wniosku, że zagadnienie prawne przedstawiane przez skarżących nie spełnia powyższych wymagań. Nie wykazano, by przedstawione

w skardze kasacyjnej pytanie nastroczało istotne trudności, by występowało „w sprawie”, a jednocześnie – by rozstrzygnięcie przedstawionej przez skarżących kwestii mogło służyć rozpoznawaniu innych, podobnych spraw.

Po pierwsze, w stosownej części skargi kasacyjnej nie przedstawiono argumentacji mogącej świadczyć o tym, że zagadnienie wzajemnej relacji art. 153 zd. 1 *in fine* k.c. i art. 336 k.c. stanowi rzeczywisty, poważny problem jurystyczny. Przeciwnie, ze stanowiska skarżących zdaje się wynikać, że kwestia ta została należycie wyjaśniona, a co najmniej – że nie ma podstaw do formułowania na jej tle rozbieżnych stanowisk.

Po drugie, nie wyjaśniono również, w jaki sposób opisane przez uczestników zagadnienie przekłada się na rozstrzygnięcie sprawy, w której nie ustalono wszak, by zrealizowane zostały przesłanki nabycia pasa gruntu w drodze zasiedzenia. Sąd drugiej instancji zmienił stosowną część ustaleń faktycznych Sądu Rejonowego, ze skutkiem uznania, że nie doszło do zasiedzenia spornej części gruntu. Rozgraniczenie w zakresie zakwestionowanym w skardze kasacyjnej zostało dokonane na podstawie stwierdzenia stanu prawnego, czyli z uwzględnieniem pierwszego kryterium branego pod uwagę w razie sporności granic gruntów i konieczności ich rozgraniczenia w postępowaniu sądowym.

Stan prawny nieruchomości kształtowany jest m.in. w drodze zasiedzenia, co oznacza, że spełnienie przesłanek nabycia gruntu, określonych w art. 172 k.c., musi być przez sąd wzięte pod uwagę w ramach pierwszego, podstawowego kryterium dokonania rozgraniczenia. Jeśli zachodzą podstawy do zastosowania tego kryterium, tzn. rozgraniczenie jest możliwe na jego podstawie, to wykluczone staje się przejście w ocenie prawnej do kryterium ustalenia granic według ostatniego spokojnego stanu posiadania. Z natury rzeczy wskazany ostatnio stan nie może wyczerpywać przesłanek zasiedzenia, gdyż w przeciwnym razie rozgraniczenie musiałoby być dokonane według kryterium stanu prawnego, jako że określony stan prawny jest kształtowany m.in. wskutek zasiedzenia.

W sprawie nie występuje więc poruszona we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania kwestia „granic hierarchicznie uregulowanych kryteriów rozgraniczenia”, oceniana w kontekście relacji stwierdzenia stanu prawnego

i ostatniego spokojnego stanu posiadania. Rozgraniczenie zostało bowiem dokonane według stanu prawnego, przy czym stan ten został określony na podstawie danych z mapy ewidencji gruntów, a nie na podstawie zasiedzenia, którego przesłanki nie zostały spełnione. Badanie ostatniego spokojnego stanu posiadania było zatem bezprzedmiotowe, skoro przejście do tego kryterium mogłoby zasadnie nastąpić jedynie w przypadku braku podstaw do oparcia się na stwierdzeniu stanu prawnego.

Po trzecie, skarżący nie przedstawili przekonującego wyводу, że sformułowane przez nich zagadnienie nadaje się do generalizacji, tzn. że rozstrzygnięcie przedstawionego problemu miałoby znaczenie dla wyjaśnienia spornej kwestii w judykaturze, a dzięki temu wpływałoby na kształtowanie się praktyki orzeczniczej. Wskazanie, że w sytuacjach, w których „granice należy ustalić przy jednoczesnym zbadaniu stanu zasiedzenia, błędna wykładnia przepisów dotyczących zasiedzenia, czy niewłaściwe zastosowanie przepisów konstytuujących domniemanie wynikające z posiadania” mogą prowadzić do „błędnego zastosowania określonej przesłanki rozgraniczenia”, ma charakter oczywisty. Cytowane stwierdzenie jest egzemplifikacją szerszej myśli, stosownie do której błędne stosowanie prawa może prowadzić do wydawania nietrafnych orzeczeń; ta teza dotyczy jednak w zasadzie każdego przepisu prawa i nie może uzasadniać przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Kierując się przedstawionymi względami, Sąd Najwyższy uznał, że z motywów skargi kasacyjnej nie wynika, by zachodziły przyczyny określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., co uzasadniało odmowę przyjęcia tej skargi do rozpoznania. O kosztach nie rozstrzygnięto, gdyż stosowny wniosek został w odpowiedzi na skargę kasacyjną wyraźnie związany z przypadkiem oddalenia skargi kasacyjnej, a nie z odmową przyjęcia jej do rozpoznania.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., orzeczono, jak w sentencji postanowienia.

